

ПРІЗВИЩА КОЛОМИЙЦІВ-УКРАЇНЦІВ XVIII ст.

Іван МОНОЛАТІЙ

Дуже часто ми вважаємо, що наші прізвища є дуже давніми, але мало коли замислюємося над тим наскільки вони пов'язані з місцевістю, в якій ми живемо або жили наші родичі.

У випадку Коломиї лише від 1565 — 1566 років знаємо, згідно з польськими королівськими люстраціями, скільки тут мешкало родів. Давніми коломиїськими обивателями були Хрін Івачковський, Мартин, Ілько Антонович, Андрей, Марцін Дрібний, Іван Воскресінський, Антонова, Панькова, Братко Яроссов, Тимко, Андрей Щесни, Антось, Яким, Олекса Голєвчин, Омєлянова, Санайкова, Грінко Угрин, Іванеч Тимків, Петрова, Ян Гусніч, Юрко Гасчин, Сенко Дяк, Онуско, Ячко Верещак, Іваниха, Іван Біль, Павел Данилович, Микита, Ігнат, Олекса, Хрін Жупник, Іванко, Янко Лях, Сідор, Щесни, Прочік Гусчік. Вони мешкали на Лельовій вулиці. На Снятинській вулиці мешкали Анна Івахова, Сидориха, Гаска, Марухна, Ілясіча, Іванова Заболотна, Юрко Різник, Іван Андрейович, Іржі Кушнірович, Ілько Гвоздєцький. На території, за Ринком, мали свої хати Ігнат, Васко Мельник, Роман, Кондрат, Матіс, Василь Скржесани, Васко Крупа, Андрейова, Артис, Нєбржажни, Василь Крупіч і Янко Коваль.

Однак слід пам'ятати, що цікавий матеріал про прізвища та імена давніх коломиїців можна відшукати у церковних джерелах, зокрема в спеціальному діловодстві окремих коломиїських парафій. Належить також брати до уваги тогочасних писарів, які вели записи латинською чи польською мовами і могли не достеменно передавати імена й прізвища місцевих українців.

Значно розширити наші уявлення про населення давньої Коломиї і перші, документально зафіксовані прізвища коломиїців, дозволяє «Книга народжених, одружених і померлих церкви св(ятого) Михаїла Коломиї років Божих 1730-1777» (*Liber nator copulator et mortuor Ecclesiae S. Michaelis Kolomiae ab A.D. 1730-1777.*), яка нині зберігається у фондах Музею історії міста Коломиї (інв. № Р-1420). Її поширена назва — «Метрика міста Коломиї», а написана вона українськими священниками коломиїської парафії св. Михаїла.

Парафія та церква св. архистратига Михаїла мають велику історію. Можливо, перший храм тут стояв уже у XVI—XVII ст., однак відомостей про це не-

ма. Знаємо, що, принаймні, напровесні 1730 року це був головний український храм у Коломиї. Парафію церкви творили здебільшого коломийські міщани та мешканці довколишніх сіл. Парафіяльні метричні книги засвідчують, що парохом був о. Павло Филипович, його співслужителями — українські священники Іван Чернятинський (можливо, з с. Чернятина, тепер Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.) та Григорій Сопівський (мабуть, з с. Сопова, тепер Коломийського р-ну); а парафіянами — коломийці з прізвищами Шепетюк, Лехник, Шаманович, Яремчук, Залуцький, Кичак, Левицький, Зозуляк, Хом'як, Дашкевич, Гринюк, Кукурба, Слободян, Стадниченко, Пазюк, Абрам'юк; з прізвишками — Пастух, Старець, Міняйлук, Мельник, Тесля, Тихий, Ходак, Коваль, Винник, Римар, Маляр, Ткач, Пахолок; чужинці або нащадки чужинців — Циган, Словен, Москаль; селяни з сіл нинішнього Коломийського р-ну (Воскресінці, Ключів, Сопів, Перерів), Городенківського р-ну (Чернятин) та Снятинського р-ну (Балинці); містяни з Коломиї, Калуша, Хотимира, Самбора, Винників (?) та ін. Ці відомости заперечують поширене в коломиезнавстві твердження про те, нібито коломийську парафію св. Михаїла в 40-х рр. XVIII ст. складало тільки 20 осіб. Пізніше, на місці давнього домініканського монастиря постала нова Свято-михайлівська церква, будівництво якої завершилося 1855 року.

За матеріалами «Метрики міста Коломиї» (1730 р.) можна виокремити такі тематичні блоки прізвищ (слід брати до уваги відсутність м'якого знака):

За місцевістю: Стефан Самборській (№ 1), Анна Калуска (№ 13), Іван Чернятинський (№ 33), Єкатерина Гродзенська (№ 58), Григорій, презвітер с. Воскресінці (№ 68), отець Григорій Соповській (№ 68), воспиталица Агафея Ключовська (№ 68), Василій Тинкилюк і Анна Пазючка, жителі коломийські (№ 69), Григорій Плебанській (№ 69), Антоній Словенській (№ 97), Ян Гродзенській (№ 97), Марія Кропивницька (№ 97), Іван Хоцемирській (№ 109), Теодор попович Чернятинський (№ 112), Андрей Балецький (№ 121), Алезандер Ореховській (№ 122), Андрей Ключовській (№ 142, 156), Іван попович Переровській (№ 149) та ін.

За національністю: Василій Циган (№ 17), Войцієх Адамович (№ 19), Антоній Словенській (№ 97), Яцко Бенк (№ 106), Андрей Москаль (№ 110), Юзеф Пахолок (№ 138), Петриха Русинчиха (№ 155) та ін.

За станово-професійною ознакою, соціальним і суспільним становищем: Іван Винник (№ 2), Василій Винник (№ 4), Софія Плончиха (№ 4), Єремія Старець (№ 4), Войцєх Римаров (№ 6, 35), Іван Мисковий (№ 13), Петро Циголник (№ 15), Теодор Коваль (№ 17), Михаїл Римар (№ 24), Стефан Маляр (№ 34, 63), Катерина Малярка (№ 46), Марія Ковалиха (№ 48), Єлена Римарка (№ 51), Василій Мельник (№ 52), Єкатерина Ткачиха (№ 52), Іван Пастух (№ 56, 116), Петро Слободян (№ 57), Яків Пасічник (№ 59), Григорій Тесля (№ 63), Василій Мівяйлук (№ 69), Яків Теслюк (№ 87), Андрій Ткач (№ 104), Анна Слюсаревна (№ 115), Алезей Кушнер (№ 132), Марія Ковалиха (№ 135), Юзеф Пахолок (№ 138), Іван Тесля (№ 145), Теодор Ходак (№ 157), Петро Коваль (№ 156) та ін.

Міські прізвища та прізвиська: Іван Шепетюк (№ 5), Анна Лехникова (№ 6), Іван Окописний (№ 10), Параскевія Кичакова (№ 11), Яків Теодорович (№

26), Ілія Шапчинович (№ 31), Іван Артанеста (№ 34), Павло Філіпович, парох Коломиї (№ 33), Павло Кукрицький (№ 53), Марцян Лепенський (№ 55), Марія Паславська (№ 55), Єкатерина Кинашовська (№ 57), Феодор Абрамовий (№ 95), Григорій Гринюк (№ 107), Юзеф Галчук (№ 115), Іван Яремчук (№ 115), Михайл Левитський (№ 118), Зенія Стефаниха Сенквичка (№ 124), Стефа Дашкевич (№ 133), Єлена Федориха Абрамючка (№ 132), Василій Тихий (№ 135), Григорій Кукурба (№ 146), Мазим Стадниченко (№ 151), Лукаш Гломбович (№ 151), Теодор Хомяк (№ 154), Василій Залуцкій (№ 154), Іван Кичак (№ 159), Григорій Зозуляк (№ 160) та ін.

Як приклад, можна навести деякі найпоширеніші *коломийські* прізвища 30-70-х рр. XVIII ст. Звісно, що такий відбір є умовним:

1. **Гринюк** [*Іван Гринюк* (охрищений 8.05.1754 р.) — батьки Димитрій і Агафія Гринюки (№ 108)].
2. **Грицюк** [*Василій Грицюк* (охр. 25.08.1753 р.) — батьки Георгій і Марія Грицюки (№ 107)].
3. **Кичак** [*Григорій Кичак* (охр. 20.05.1731 р.), Григорій Кичак (3.10.1740 р.) — батьки Михайл і Марія Кичаки (№ 12, 43); *Михайл Кичак* (охр. 8.07.1757 р.) — батьки Николай і Анна Кичаки (№ 137)].
4. **Лехник** [*Онуфрій Лехник* (охр. 20.08.1757 р.) — батьки Іван і Агафія Лехники (№ 139)].
5. **Стадниченко** [*Василій Стадниченко* (охр. 3.11.1759 р.) — батьки Мазим і Анна Стадниченки].
6. **Шепетюк** [*Анна Шепетюк* (охр. 20.08.1730 р.), *Петро Шепетюк* (охр. 7.02.1732 р.), *Михайл Шепетюк* (охр. 18.01.1738 р.), *Петро Шепетюк* (охр. 20.08.1741 р.) — батьки Іван і Євдокія Шепетюки (№ 5, 14, 30, 44)].
7. **Яремчук** [*Андрей Яремчук* (охр. 28.02.1755 р.) — батьки Іван і Анна Яремчуки (№ 115)].

Усі ці прізвища збереглися в нинішній Коломиї, хоч Кичак передається як Кічак. Отже, цим прізвищам добігає 300 років.

Однак, багато мешканців Коломиї у 30-60-х рр. XVIII ст. ще не мали власних прізвищ (або їх не внесено в документи парохіяльного уряду), а їхні християнські імена, передані інколи латиною, не вказували на очевидну етнічну особливість. З іншого погляду, тільки фінансові книги того часу як наймасовіший вид джерел могли дати інформацію про власників нерухомості в самому місті та на передмістях. Тому етнічна належність чималої частини населення міста фактично випадає з поля зору дослідників. Мабуть, через це будь-які підрахунки етнічного складу в 30-60-х рр. XVIII ст. можуть бути тільки наближеними до реальних.

Коли Галичина підпала під владу Австрії у 1782 році, то нова окупаційна влада незабаром перерахувала всіх своїх громадян, понумерувала їхні помешкання і дала їм прізвища. Відтоді ми вже маємо чітку ситуацію з прізвищами і можемо проводити порівняльний аналіз.

Дж.: Liber nator copulator et mortuor Ecclesiae S. Michaelis Kolomiae ab A.D. 1730-1777
// Музей історії Коломиї, відділ фондів, інв. № Р-1420.

Літ.: І. Монолатій. Забуті та невідомі метрики Коломиї 30-60-х рр. XVIII ст., [в:] Збірник праць регіонального науково-дослідного центру національних меншин при Музею історії Коломиї: Щорічник, Т. 1, Київ — Коломия 2001, с. 3-23; його ж, Люди Старої Коломиї (На матеріялах коломийських метричних книг 30-60-х років XVIII століття), [в:] Краснавчий збірник на пошану Богдана Гаврилів, Івано-Франківськ 2003. — С. 72-79.

Редакційно-видавничий комітет «Енциклопедія Коломийщини» (від ліва до права):
Петро Дем'янюк, Іван Лудчак, Михайло Волошенюк, Михайло Андрусак, Іван Романюк, Ярослав Полатайчук, Михайло Тимофіїв, Іван Вишиванюк, Микола Савчук (голова), Степан Андріішин, Василь Нагірний, Микола Васильчук (секретар-упорядник), Роман Антонюк, Борис Мельник. Коломия, 26 квітня 2006 року. Відсутні Іван Монолатій, Мирослава Кочержук.